



Per la propensió de la nostra civilització a produir coses grans, cada cop se fa més necessari admirar la bellesa d'allò menut. En els anys seixanta del segle passat, el moviment *hippy* va començar a alertar-nos sobre el fet que les menudències podien transmetre'ns sensacions més grans que les desmesures. Aquests pensaments me vénen al cap perquè he tingut la sort de veure una pel·lícula molt petita d'un cineasta situat entre els grans. M'estic referint a Elia Kazan, al qual mai l'he considerat excessivament, perquè les seves pel·lícules, fins i tot les més aconseguides, manquen sempre d'allò que en diem tancar el cercle. M'és molt difícil trobar en la seva filmografia el que habitualment anomenam una obra rodona. Això no vol dir que no hagi fet pel·lícules de gran dignitat i, sobretot, moments que mereixin figurar a qualsevol antologia de l'art del cinema. Especialment un d'ells, l'escena final de *Splendor in the Grass* (1961), que és per a mi un dels moments més alts que ha assolit mai l'art cinematogràfic. Una escena poèticament comparable a les dels acabaments de la majoria de les pel·lícules d'Ozu; és a dir, els moments més sublims de la història del cinema. És *The Visitors* (1972), aquesta

seva pel·lícula petita, petitona, que m'ha mogut a escriure aquestes línies. Una pel·lícula, que, com tot allò que interiorment és realment gran, és a la vegada socialment maleït. Fins a tal punt, que Leonard Maltin, el factòtum actual de l'opinió cinèfila, en el seu llibre *Movie Guide*, qualifica *The Visitors* amb BOMB, la puntuació més baixa de tot el seu repertori. Idò bé, jo no sé si en el seu cas l'hauria qualificada amb un quatre, el d'obra mestra, però no m'hauria allunyat massa d'aquest criteri. En tot cas, no puc deixar de considerar-la una obra important i significativa; per a mi, la meua preferida de Kazan, encara que només sigui per demostrar que se pot fer art en pocs diners. Rodada amb 16 mm, va costar 175.000 \$, quan en el seu temps les pel·lícules d'estudi no baixaven dels 600.000\$.

*Los visitantes*

*The Visitors*, no és solament petita pel seus mitjans, sinó que també ho és en el seu tractament formal. La majoria dels seus plans són fixos, sense el més mínim moviment de càmera; i els pocs personatges, parlen i se mouen solament allò indispensable per comunicar el que Kazan creu necessari perquè l'espectador hi pugui connectar; és a dir, el mínim que la història requereix per ésser completa-

da. Tota la pel·lícula està feta amb el mateix to que aquell final de *Splendor in the Grass*, ja comentat, en què és més el que se suggereix que el que se mostra o se diu, perquè tot ja està suposat. Per això, cada pla, cada escena, cada seqüència, fan la impressió que no són necessaris res més del que veiem, perquè ja sabem el que està passant... i el que passarà; fins al punt, que quan arriba alguna cosa que ens sorprèn, no culpam a Kazan per l'escaldada, sinó a nosaltres mateixos, per no haver-la intuït, per haver estat insuficientment conscients del devenir de les relacions humanes dels personatges. És una pel·lícula sobre les dificultats d'aquestes relacions i, malgrat tot, la seva predictibilitat, perquè, en el fons, tot obeeix a un esquema universal del qual resulta impossible fugir-ne. Per això, possiblement, sigui una pel·lícula amb una certa dificultat per a l'espectador mitjà, ja que li exigeix l'experiència i els coneixements de saber que les persones se comporten tal com cal, i que els conflictes entre elles són inevitables, conseqüència de les ineludibles interferències socials.

Podria comentar moltes coses d'aquesta pel·liculeta; però, si ho fes, trairia el títol de l'article. Per això me limitaré a ressaltar l'aspecte central. Dos joves violaren i mataren una indígena a Vietnam i passaren dos anys a la presó perquè un company els va delatar. Després d'haver complit la pena, van

a casa del delator per venjar-se. Malgrat uns puguin semblar els dolents i l'altre el bo, la magnificència d'aquesta pel·lícula és que tots són intercanviables, tots tenen carències i debilitats semblants que se complementen. A qui acaba violant l'al·lota del delator no se'l pot jutjar amb el mateix raser que al qui el justifica dient que ella l'havia provocat; advertint-la que una partida no se pot abandonar abans d'acabar-la. Ni tampoc amb el delator, amb el qual ella no s'hi vol casar perquè li nega la necessària entrega desinteressada per a una relació duradora. Si hi ha un moment que resumeix tot això, és quan el pare de l'al·lota se dorm damunt el sofà recolzat sobre el jove que ve a venjar-se del company de la seva filla, i que, mirant-la, mig endormiscat, li diu al pare, amb una gran tendresa i sinceritat, que és una al·lota molt guapa. Perquè la gran magnificència d'aquesta pel·lícula és que tots els personatges tenen un fons comú, solament malmès per unes relacions que duen al conflicte. Els que violen i assassinen durant la guerra no són pitjors que els que els denuncien, per molt que aquests es creguin millors.

Si els que nodreixen la dreta espanyola fossin capaços d'entendre alguna cosa més que l'odi, els convindria veure intermitentment aquesta pel·lícula per adonar-se que ells són germans dels que condemnen. ■

Kazan dirigint  
*Los visitantes*

